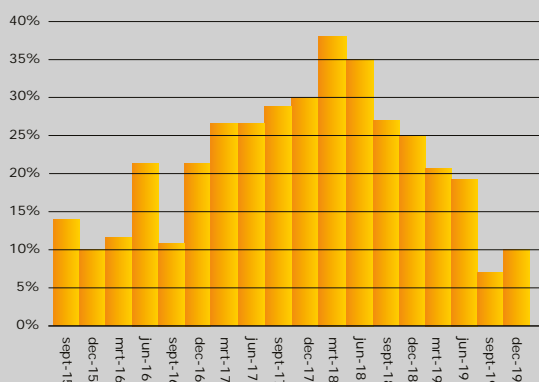

BAROMETER Q4 2019

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB-METAAL

Stand van het MKB-metaal

2019 MET GOED GEVOEL AFGESLOTEN

TOELEVERANCIERS BOUW MINDER POSITIEF

Leren van de auto-industrie

Ik wens u in zowel persoonlijk als zakelijk opzicht een voorspoedig 2020 toe. We staan aan het begin van een nieuw decennium. Het vorige decennium ving aan met het voorzichtig opkrabbelen uit de economische crisis, terwijl het nieuwe decennium nu al wordt gekenmerkt door alles wat met stikstof, PFAS en energie te maken heeft. Liefst 45% van de respondenten van de Economische Barometer zegt last te hebben van de stikstofproblematiek. Daarnaast is het algemene beeld dat uit de Barometer over het vierde kwartaal naar voren komt, dat de export wat aantrekt maar dat de omzet op de belangrijke binnenlandse markt weer wat afneemt.

Dit nieuwe decennium vangt aan met belangrijke nieuwe ontwikkelingen in de industrie veroorzaakt door de energietransitie waarin wij ons bevinden. En dan bedoel ik in eerste instantie de auto-industrie. Wat daar gebeurt, raakt niet alleen de auto-industrie en haar toeleveranciers, maar zal een groot deel van onze gehele sector raken. De afnemende productie van auto's en de transitie naar elektrisch rijden maakt dat toeleveranciers aan de auto-industrie (een deel van) hun markt zien verdwijnen. Elektrische auto's hebben nu eenmaal veel minder (slijtende) onderdelen dan auto's die op fossiele brandstoffen rijden. Het gevolg daarvan is nu al merkbaar: Duitse toeleveranciers (bijvoorbeeld verspaners en metaalwarenbedrijven) kampen met overcapaciteit en zijn op zoek naar nieuwe producten en markten.

Het is bekend dat in de auto-industrie-toelevering wordt gewerkt met grote series en lage marges. Dergelijke toeleveranciers zijn vaak zeer efficiënt

ingericht en worden geduchte concurrenten met zeer scherpe prijzen als zij zich storten op andere marktsegmenten. En dat lijkt nu te gaan gebeuren. Veel toeleverende bedrijven die denken dat zij niet getroffen worden door de ontwikkelingen in de auto-industrie zullen in toenemende mate de concurrentie gaan ondervinden van collega's die steeds minder aan de automotive toeleveren. Dat wordt nu al door enkele van onze leden gevoeld.

Daarbij komt ook nog eens, zo bleek uit CBS-onderzoek, dat de arbeidsproductiviteit in Nederland gedurende het laatste decennium nauwelijks is gestegen. Dit alles bij elkaar moet ons als Nederland in het algemeen en de maakindustrie in het bijzonder, aan het denken zetten. Het wordt tijd om te leren van de auto-industrie sector en we moeten het lean produceren nog meer omarmen. Het gaat niet alleen maar om investeringen in dure nieuwe machines. Veel kan worden opgevangen door meer te halen uit de middelen die we al hebben. Maar die uitdaging moeten we nu wel durven aangaan! De start van een nieuw decennium is een mooi moment om aan deze uitdaging te gaan werken.

Bert Jaarsma,
Directeur Organisatie
Koninklijke Metaalunie

2019 MET GOED GEVOEL AFGESLOTEN MAAR: Toeleveranciers bouw minder positief

Na een teleurstellend derde kwartaal waarin onder andere de orderportefeuille was afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal, zijn de resultaten voor het vierde kwartaal weer iets positiever. Dit geldt zowel voor realisaties in het vierde kwartaal, als ook over de waardering en de verwachtingen voor het eerste kwartaal van 2020. Hierbij valt de beoordeling van de buitenlandse orderpositie het meeste op.

Bij de respondenten van de Economische Barometer werken gemiddeld 19 mensen, 17,4 medewerkers met een vast contract en 1,6 met een flexibel contract. Terwijl de buitenlandse orderportefeuille is toegenomen, is de binnenlandse orderportefeuille voor het tweede kwartaal op rij afgenomen. Deze afname is kleiner dan in het vorige kwartaal. Gemeten naar het aantal medewerkers per bedrijf is er nog steeds groei maar de groei van het aantal medewerkers neemt wel wat af. Nog steeds hebben vier van de tien bedrijven tenminste een vacature openstaan. Meer bedrijven dan in het derde kwartaal hebben hun verkoopprijzen weten te verhogen. Ook is bij meer bedrijven het bedrijfsresultaat afgenomen ten opzichte van het vorige kwartaal, de winstgevendheid van de bedrijven loopt heel geleidelijk terug. De aan de bouw toeleverende bedrijven en de metaalwarenbedrijven

zijn in het vierde kwartaal beduidend minder positief dan de overige sectoren binnen het MKB-metaal. De (landbouw)machinebouwers zijn de sectoren waar men het meest positief is. Dit wordt verklaard door het groot aantal bedrijven dat exporteert. Dit zijn de belangrijkste uitslagen van Economische barometer van de Metaalunie over het vierde kwartaal van 2019.

ORDERPOSITIE BINNENLAND

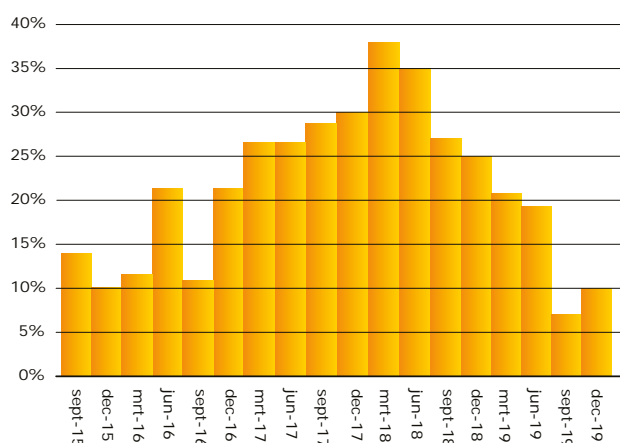
Net als in het derde kwartaal van 2019 geven ook in het vierde kwartaal meer bedrijven aan een slechtere binnenlandse orderportefeuille te hebben dan in het vorige kwartaal. Bij een kwart van alle bedrijven is de orderportefeuille binnenland toegenomen terwijl deze bij 29% is afgenomen. Nu per saldo -4% ten opzichte van -12% in het derde kwartaal. Opvallend bij de reacties van de verspanende bedrijven is dat er

relatief veel bedrijven zijn waarbij de orderportefeuille of is toegenomen of is afgenomen. Er zijn dus maar weinig bedrijven waarbij de orderportefeuille gelijk is gebleven. Onder de aan de bouw toeleverende bedrijven en metaalwarenbedrijven zitten veel bedrijven die aangeven een slechtere orderportefeuille te hebben. Onder de metaalwaren bedrijven is dat bijna de helft van de respondenten.

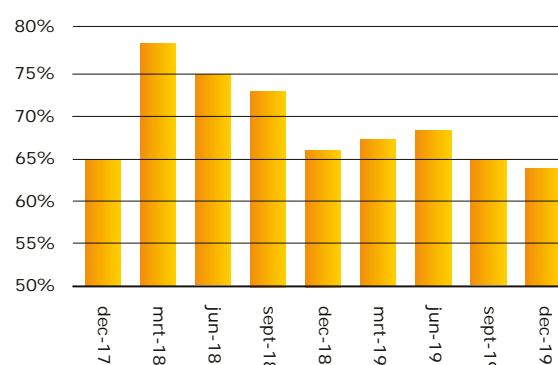
De waardering van de binnenlandse orderportefeuille is vergelijkbaar met die van het derde kwartaal: 28% is tevreden, 54% beoordeeld de binnenlandse orderportefeuille als neutraal en 18% is ontevreden. Het aantal ondernemers dat een betere orderpositie voor het eerste kwartaal van 2020 verwacht is gelijk aan het aantal respondenten dat een slechtere orderpositie verwacht. Maar ook hierbij zijn er verschillen tussen de sectoren. Meer dan de helft van de aan de bouw toeleverende bedrijven verwacht in het eerste kwartaal een afname van de orderpositie binnenland.

Onder de respondenten is de gemiddelde orderportefeuille in weken licht afgenomen van 8,8 na afloop van het derde kwartaal naar 8,4 weken

Stand van het MKB-metaal

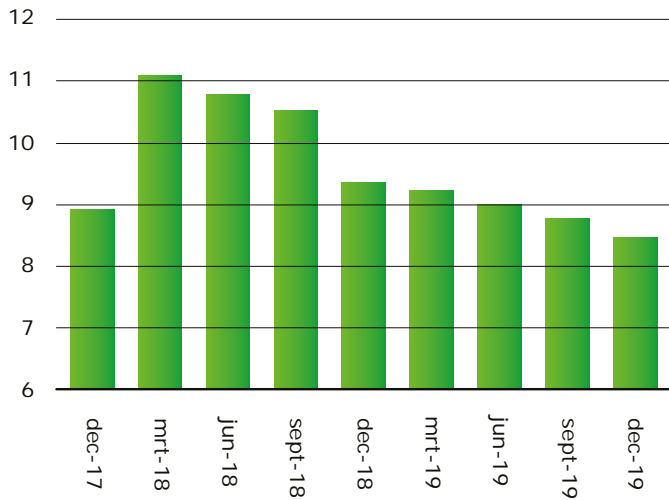

Saldo winst en verlies

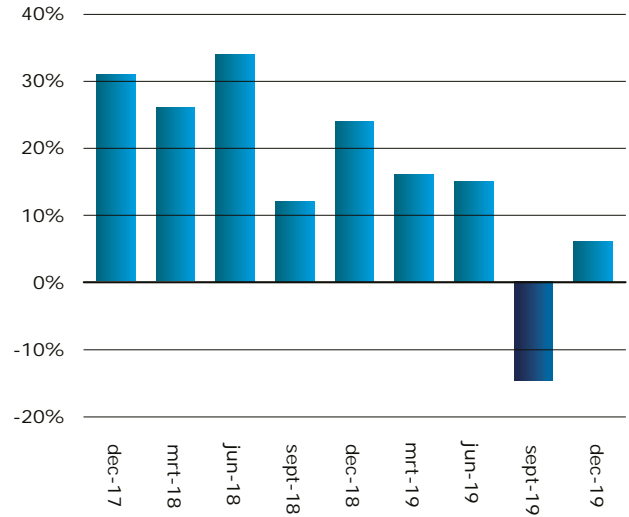

In de grafieken worden de saldi van de positieve en negatieve antwoorden weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.

Orderportefeuille in weken

Ontwikkeling orderportefeuille buitenland

nu. Vanaf maart 2018 neemt de gemiddelde ordervoorraad in weken geleidelijk af.

ORDERPOSITIE BUITENLAND

Van de respondenten geeft 47% aan te exporteren. 11% exporteert tot 10% van hun omzet. De overige 36% exporteert gemiddeld 45% van hun omzet. Van de metaalwarenbedrijven en (landbouw)machinebouwers exporteert gemiddeld driekwart van de bedrijven. 53% van de bedrijven exporteert niet. In het derde kwartaal was de ontwikkeling van buitenlandse orderpositie net als de binnenlandse orderpositie, teleurstellend. Voor het vierde kwartaal is dat voor de buitenlandse orderpositie positiever. Niet dat

deze weer terug is op het niveau van voor het derde kwartaal maar weer meer exporterende bedrijven geven een beter kwartaal achter de rug te hebben. In het derde kwartaal gaf per saldo 15% van de exporterende respondenten aan dat de orderpositie het derde kwartaal was afgenomen. In het vierde kwartaal geeft per saldo 6% aan dat de positie is toegenomen. Terwijl veel landbouwmachine producenten aangeven dat bij hen de orderportefeuille is toegenomen, is deze bij bijna 40% van de exporterende verspanende bedrijven juist afgenomen. Ook de waardering van de orderpositie buitenland is positiever dan in het vorige kwartaal. 36% geeft aan positief te zijn over de orderposi-

tie (was 30%) en 23% is ontevreden over de orderpositie buitenland (was 27%). De verwachtingen voor de orderpositie buitenland zijn ook wat positiever dan voor de binnenlandse markt. Het aantal exporteurs dat begin 2020 een groei van de portefeuille verwacht is twee keer groter dan het aantal exporteurs dat een afname verwacht.

VERKOOPPRIJZEN

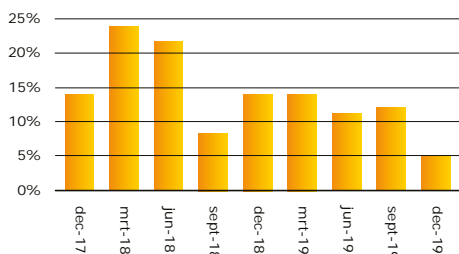
In het vierde kwartaal hebben weer iets meer bedrijven hun verkoopprijzen weten te verhogen ten opzichte van het derde kwartaal. 22% van de bedrijven heeft de verkoopprijzen in het vierde kwartaal verhoogd terwijl deze bij 11% van de bedrijven zijn verlaagd. Bij de overige twee derde van de bedrijven zijn de verkoopprijzen gelijk gebleven. Nadat in het derde kwartaal onder de aan de bouw toeleverende bedrijven relatief veel bedrijven zaten die hun verkoopprijzen wisten te verhogen, zijn zij het die in het vierde kwartaal het meest de verkoopprijzen verlaagden.

PERSONEEL

Bij de respondenten van de Economische Barometer werken gemiddeld 19 fte waarvan 1,6 flexibele krachten. De verhouding inleenkrachten ligt hiermee op 9%. Dit is minder dan in het vorige kwartaal en minder dan gemiddeld de afgelopen jaren waarin dit percentage schommelde rond de 11%. Bij de aan de bouw toeleverende bedrijven - een sector met over het algemeen veel inleners - ligt het aandeel flexibele

Saldo toe- en afname vast personeel

krachten in het vierde kwartaal zelfs op slechts 7%. Ook in het vierde kwartaal is het aantal bedrijven met meer vaste medewerkers in dienst groter dan het aantal met minder medewerkers. Wel is het zo dat de groei van de bedrijven qua aantal mensen aan het afnemen is.

Het aantal bedrijven dat vacatures heeft uitstaan ligt rond de 40%. Dit was in 2018 nog 48%. Gemiddeld hebben deze bedrijven 2,3 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers hebben de respondenten gemiddeld nog steeds voor

4,8% van hun personeelsbestand aan vacatures openstaan. Bij de machinebouwers en landbouwmechanisatie bedrijven hebben gemiddeld meer dan de helft van de bedrijven vacatures openstaan. De druk op het personeel lijkt wel iets afgenomen. Dit geldt echter niet voor alle sectoren. Met name de onderhoudsbedrijven en machinebouwers geven aan de meeste problemen te verwachten met het invullen van de openstaande vacatures.

BEDRIJFSRESULTAAT

De ontwikkeling van het bedrijfsresultaat is in het vierde kwartaal per saldo minder slecht dan in het derde kwartaal. Nu geeft per saldo 2% van de ondernemers aan een slechter bedrijfsresultaat te hebben behaald dan in het derde kwartaal. Een kwartaal eerder gaf nog 11% aan een slechter bedrijfsresultaat te hebben behaald. Bij de metaalwarenbedrijven geeft de helft van de bedrijven aan dat het bedrijfsresultaat verslechterd is. De waardering van het bedrijfsresultaat ligt in het vierde kwartaal op het zelfde niveau als het kwartaal ervoor. Iets minder dan de helft

van de bedrijven waardeert het bedrijfsresultaat als gunstig, terwijl 13% dit als ongunstig betitelt. De verwachtingen ten aanzien van het bedrijfsresultaat voor het eerste kwartaal van 2020 zijn iets minder positief dan drie maanden geleden. Per saldo geeft nu 6% aan een beter bedrijfsresultaat te verwachten tegen 14% na afloop van het tweede kwartaal.

Het aantal bedrijven dat aangeeft winst te maken, ligt in het derde kwartaal met 71% op een iets lager niveau dan de voorgaande kwartalen. Het aantal bedrijven dat aangeeft verlies te maken is nagenoeg gelijk gebleven met circa 8%.

INVESTERINGEN IN HET MACHINEPARK

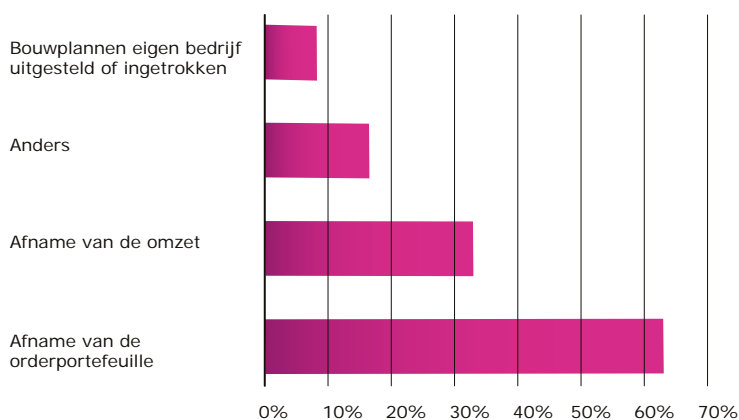
In het derde kwartaal leek de afname van de investeringsbereidheid in een stroomversnelling te zijn gekomen. Ook in het vierde kwartaal is de sector per saldo negatief maar niet meer zo negatief als in het derde kwartaal. Nu verwacht per saldo 14% van de deelnemers minder te gaan investeren (was 24%).

Stikstof

In deze editie van de Economische Barometer is een extra vraag opgenomen over de stikstofproblematiek. Hieruit blijkt dat 45% van de bedrijven op de een of andere manier gevolgen ondervindt van de stikstofproblematiek. In de linker tabel is weergegeven op welke manier ondernemers in het

MKB-metaal de gevolgen ondervinden van de stikstofproblematiek. Van de bedrijven waarbij er sprake is van een afname van de omzet als gevolg van de stikstof-crisis, is gevraagd in welke sectoren hun klanten hoofdzakelijk actief zijn. (tabel rechts)

Gevolgen van de stikstofcrisis

Welke afzetmarkt veroorzaakt bij u de grootste omzetzdaling?

